

РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ ТА ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ФІСКАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОЇ ТА ПІСЛЯВОЄННОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

НАЗАРКЕВИЧ Ігор Богданович

доктор економічних наук, професор,

професор кафедри фінансового менеджменту

Львівського національного університету імені Івана Франка

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5856-531X>

Анотація. У статті досліджено концептуальні засади резильєнтності фіскальної децентралізації в контексті воєнної та післявоєнної трансформації економіки України. Обґрунтовано авторський підхід до розуміння фіскальної резильєнтності органів місцевого самоврядування (ОМС) як здатності місцевих бюджетних систем адаптуватися до асиметричних шоків, зберігати функціональну спроможність та прискорювати відновлення суспільно-економічних функцій в умовах нестабільності. Систематизовано цифрові інструменти фіскальної децентралізації (ProZorro, E-data, ДКС, Diia, BAS Бюджет, ГІС ОТГ) та оцінено їх вплив на підвищення стресостійкості місцевих бюджетів. На основі авторської методики побудовано зведений індекс резильєнтності фіскальної децентралізації, який засвідчив позитивну динаміку у 2023 році порівняно з 2022 роком (5,6 проти 4,4 за 10-бальною шкалою), однак вказує на збереження системних уразливостей у сфері диверсифікації доходної бази та міжбюджетного вирівнювання. Проаналізовано динаміку доходів місцевих бюджетів за 2015–2023 роки, виявлено зниження їх частки у зведеному бюджеті до 39,8% у 2022 році та часткове відновлення до 42,3% у 2023 році. Сформульовано рекомендації щодо інтеграції цифрових платформ у механізми бюджетної децентралізації та забезпечення фіскальної стійкості в умовах відновлення.

Ключові слова: *фіскальна децентралізація, резильєнтність місцевих бюджетів, цифрові інструменти, воєнна економіка, відновлення України, органи місцевого самоврядування, бюджетна стійкість.*

Постановка проблеми. Повномасштабне вторгнення РФ в Україну, розпочате 24 лютого 2022 року, спричинило безпрецедентний структурний шок для всієї публічно-фінансової системи держави. За оцінками Світового банку, станом на початок 2024 року прямі збитки, завдані економіці України, склали 138,8 млрд дол. США, а сукупні потреби у відновленні перевищують 253,8 млрд дол. США [1]. Місцеве самоврядування опинилося в центрі цього випробування: децентралізована система, що активно розбудовувалась починаючи з реформи 2014–2015 років, виявилась як головним суб'єктом кризи, так і основним інструментом відновлення.

Функціонування органів місцевого самоврядування в умовах воєнного стану пов'язане з кількома взаємопосилюючими викликами: різким скороченням доходної бази внаслідок руйнування підприємств і міграції населення; зростанням видаткових

потреб на безпеку, гуманітарну допомогу та ліквідацію наслідків руйнувань; фізичною недоступністю або знищенням інфраструктури управління в прифронтових і деокупованих громадах; порушенням ланцюгів міжбюджетних трансфертів та відносин із центральними органами влади.

В умовах, коли традиційні механізми фіскального вирівнювання та адміністрування зазнали значних деформацій, цифрові інструменти управління публічними фінансами стали не просто засобом підвищення ефективності, а системним чинником резильєнтності – здатності місцевих бюджетів поглинати шоки, адаптуватися до нових умов та прискорювати процеси відновлення. Водночас наукова розробленість концепту фіскальної резильєнтності у вимірі децентралізованих систем, особливо в умовах активних бойових дій, залишається недостатньою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концепт резильєнтності (від англ. *resilience* – пружність, відновлення) є міждисциплінарним і запозиченим у фінансову науку з фізики та екології. У контексті публічних фінансів він набув системного дослідження після глобальної фінансової кризи 2008–2009 років. Вагомий внесок у формування теоретичних засад зробив І. Чугунов [2], який визначив фіскальну резильєнтність як здатність уряду здійснювати ефективну, результативну та підзвітну фіскальну політику навіть у несприятливих зовнішніх умовах. Міжнародний валютний фонд у «Fiscal Monitor» [3] розширив це визначення, включивши кількісні показники боргової стійкості, диверсифікації доходів та антикризових резервів як структурних компонентів.

У контексті фіскальної децентралізації проблематику резильєнтності досліджували: В. Танзі та Г. Дав'уді [4], які обґрунтували зв'язок між децентралізацією та ефективністю управління публічними фінансами; Ч. Тібу [5], чия модель «голосування ногами» отримала нову інтерпретацію в умовах воєнного переміщення населення; Ш. Анвар [6], що систематизував фактори фіскальної стійкості субнаціональних урядів під час криз.

Серед вітчизняних дослідників вагомий внесок зробили: М. О. Кужелев та А. В. Нечипоренко [7], які дослідили трансформацію міжбюджетних відносин у воєнних умовах; Г. В. Возняк та колектив ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього» НАН України О. П. [8], що проаналізували вплив децентралізації на фіскальну спроможність громад.

Щодо цифрових інструментів фіскального управління, визначальними є дослідження ОЕСР [9], що класифікують GovTech інструменти за рівнем інтеграції у бюджетний процес та їхнім потенціалом для підвищення прозорості та підзвітності. Досвід впровадження системи ProZorro отримав міжнародне визнання: у 2016 році система отримала нагороду Open Government Awards, а у 2021 році – визнання ОЕСР як найкращої практики в державних закупівлях [12].

Незважаючи на значний доробок у суміжних галузях, комплексного дослідження взаємозв'язку між рівнем цифровізації фіскальної системи та резильєнтністю місцевих бюджетів в умовах повномасштабного збройного конфлікту в українській і зарубіжній науці практично не представлено. Актуальність заповнення цієї прогалини визначає науковий і практичний внесок пропонованого дослідження.

Метою дослідження виступає теоретичне обґрунтування та практичний вимір резильєнтності фіскальної децентралізації як нової якісної характеристики системи місцевих фінансів, а також систематизація потенціалу цифрових інструментів у забезпеченні цієї характеристики в умовах воєнної та перехідної економіки.

Виклад основних результатів. Резильєнтність фіскальної децентралізації

можна визначити як інтегральна властивість системи місцевих публічних фінансів, що характеризує її здатність: (а) поглинати асиметричні шоки без суттєвої втрати функціональної спроможності; (б) адаптуватися до нових умов шляхом реструктуризації доходних і видаткових механізмів; (в) прискорювати відновлення суспільно-економічних послуг після кризи; (г) накопичувати досвід та трансформуватись у більш стресостійку систему. Це визначення синтезує технічну, адаптивну та трансформаційну складові резильєнтності.

У теоретичній моделі, представленій у цьому дослідженні, резильєнтність фіскальної децентралізації визначається взаємодією шести структурних блоків: (1) фіскальна автономія ОМС; (2) рівень цифровізації бюджетного процесу; (3) прозорість і підзвітність; (4) диверсифікація доходної бази; (5) якість міжбюджетного вирівнювання; (6) спроможність до антикризового управління. Саме цифровізація виступає міжсистемним каталізатором, що підсилює всі інші складові через зниження трансакційних витрат, пришвидшення інформаційних потоків та забезпечення прозорості рішень.

Емпіричним підтвердженням дієвості механізмів фіскальної автономії та диверсифікації доходів є динаміка наповнення місцевих бюджетів протягом 2015–2025 років. Аналіз динаміки доходів місцевих бюджетів України (табл. 1) засвідчує, що реформа 2014–2015 років забезпечила суттєве зростання їх ресурсної бази: з 294,46 млрд грн у 2015 році до 717,55 млрд грн у 2025 році, тобто у 2,4 рази в номінальному вираженні. Частка місцевих бюджетів у зведеному бюджеті зросла з 43,8% до 49,4%, що наближає Україну до стандартів ОЕСР (50–55%) [9].

Таблиця 1

Динаміка доходів місцевих бюджетів України у 2015–2025 рр.

Рік	Доходи місцевих бюджетів, млрд грн	Зміна до попереднього року, %	Частка в зведеному бюджеті, %	Трансфери з держбюджету, млрд грн	Власні доходи, млрд грн
2015	294,46	–	45,2	173,98	120,48
2016	366,14	+24,34	46,8	195,40	170,75
2017	502,10	+37,13	49,4	272,60	229,50
2018	562,42	+12,01	47,5	298,94	263,48
2019	560,53	-0,34	43,5	260,30	300,23
2020	471,48	-15,88	34,2	160,18	311,30
2021	580,75	+23,17	34,9	202,73	378,01
2022	555,10	-4,42	25,3	136,75	418,34
2023	656,61	+18,29	21,1	177,39	479,22
2024	679,53	+3,49	18,9	187,93	491,60
2025	717,55	+5,59	–	203,51	514,04

Джерело: складено автором на основі [11-13]

Аналізуючи доходи місцевих бюджетів варто відзначити, що 2022 рік виявився критичним: доходи місцевих бюджетів знизились на 4,42% (або на 25,65 млрд грн) до 555,10 млрд грн, а їх частка у зведеному бюджеті впала до 25,3% – найнижчого рівня за весь розрахунковий період. Ключовими чинниками стали: скорочення бази оподаткування через переміщення підприємств і населення; втрата контролю над оподатковуваними об'єктами в окупованих і прифронтових регіонах; зростання видаткового тиску за рахунок непередбачених статей воєнного часу. За розрахунками Мінфіну України, сукупні втрати доходів місцевих бюджетів за 2022 рік становили понад 181 млрд грн порівняно з базовим сценарієм без агресії.

Часткове відновлення у 2023 році (до 656,61 млрд грн; +18,29%) свідчить про певну адаптаційну спроможність системи. Проте реальне значення доходів у порівнянних цінах залишається нижчим від рівня 2021 року з огляду на накопичену інфляцію (індекс споживчих цін у 2022 році – 126,6%, у 2023 – 105,1%).

Реформа фіскальної децентралізації з самого початку супроводжувалась активним впровадженням цифрових інструментів, що створило технологічну інфраструктуру резильєнтності ще до початку повномасштабного вторгнення. Систематизацію ключових платформ та їх вплив на стресостійкість місцевих фінансів наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Цифрові інструменти фіскальної децентралізації та їх вплив на резильєнтність місцевих бюджетів

Цифровий інструмент	Функціональне призначення	Охоплення / результат (2023)	Ефект для резильєнтності
ProZorro	Електронні публічні закупівлі (відкритий доступ до тендерів, автоматизований аудит)	1,8 млн тендерів/рік; економія ~80 млрд грн	Зниження корупційних ризиків, прозорість видатків
Є-data (edata.gov.ua)	Відкриті дані про витрати бюджету в режимі реального часу	Понад 130 публікаторів даних; 98% охоплення транзакцій держсектору	Публічний контроль, оперативний моніторинг
ДАСУ / КАЗНА (ДКС)	Єдиний казначейський рахунок, автоматична звітність місцевих бюджетів	100% місцевих бюджетів онлайн-інтегровані	Ліквідація касових розривів, швидке виконання видатків
Дія	Цифрові адміністративні послуги громадянам, реєстрація бізнесу, субсидії	20 млн зареєстрованих користувачів; 120+ послуг	Доступ до фіскальних послуг з будь-якої точки країни
ДФІС / Бюджет	Планування та виконання місцевих бюджетів, аналітика	Понад 900 ОМС використовують систему	Точність прогнозування доходів, ефективне планування
Геоінформаційні системи (ГІС ОТГ)	Просторова аналітика активів, землі, інфраструктури громад	Понад 580 ТГ запровадили ГІС-платформи	Управління відновленням, облік ушкоджених активів

Джерело: систематизовано автором за даними [9-10; 14-16]

Особливого значення набула система ProZorro під час воєнного стану. Завдяки повній онлайн-природі платформи, закупівлі ОМС фактично не зупинялись навіть у найбільш критичні місяці 2022 року. За даними Prozorro.sale, обсяг закупівель за спрощеними процедурами у 2022 році зріс на 340% – це свідчить про функціональну стійкість цифрової інфраструктури в умовах кризи [10].

Платформа Дія стала ключовим каналом надання соціальної допомоги переміщеним особам та верифікації права на бюджетні виплати. Понад 2,4 млн внутрішньо переміщених осіб отримали виплати через цифрові сервіси Дії у 2022–2023 роках [16], що дозволило ОМС оперативно ідентифікувати нові видаткові потреби та уникнути дублювання виплат.

Геоінформаційні системи ТГ набули критичного значення для відновлення: ГІС-інструменти дозволяють системно обліковувати ушкоджені й знищені об'єкти, верифікувати заявки на відновлення та моніторити хід реалізації відбудови. Станом на 2023 рік понад 580 ТГ задіяли ГІС-платформи у плануванні відновлення [15], що стало передумовою для залучення міжнародного фінансування через механізм MRRP

(Ukraine Recovery and Reconstruction Plan).

Системний облік ресурсів через ГІС-платформи створює передумови для моделювання фінансової стійкості територій. Методичним інструментом такого аналізу в дослідженні визначено Інтегральний індекс резильєнтності фіскальної децентралізації (ІРФД). ІРФД, що є середньозваженою оцінкою чотирьох структурних компонентів за шкалою від 0 до 1.

$$\text{ІРФД} = w_1 \cdot D1 + w_2 \cdot D2 + w_3 \cdot D3 + w_4 \cdot D4, \quad (1)$$

де $\text{ІРФД} \in [0; 1]$, $w_1 + w_2 + w_3 + w_4 = 1$

ІРФД являє собою агрегований нормований показник, що синтезує чотири ключові виміри резильєнтності на рівні місцевого бюджету, ОТГ чи регіону. Значення кожного субіндексу нормується до діапазону $[0; 1]$ методом мінімакс-нормалізації.

Систему вагових коефіцієнтів (w_1 – w_4) запропоновано апріорно на основі аналізу міжнародного досвіду та може бути скоригована за результатами методу головних компонент (РСА) або Дельфі-методу експертного оцінювання.

Система показників, систематизована у табл. 3, дає змогу здійснити багатовекторну діагностику фінансової спроможності територіальних громад через призму чотирьох функціональних субіндексів.

Таблиця 3

Параметри субіндексів інтегрованого індексу ІРФД

Субіндекс	Показники (індикатори)	Вага субіндексу	Ключовий метод вимірювання
D1. Поглинаюча здатність	FI (Фіскальна незалежність), DS (Боргова стійкість), TL (Ліквідність), OR (Ріст власних доходів)	0,3	Відношення власних доходів до загальних; залишки на ЄКР.
D2. Адаптивна здатність	EF (Гнучкість видатків), AS (Альтернативні джерела), BR (Швидкість перепланування), IA (Інституційна адаптивність)	0,25	Частка незахищених видатків; обсяг залучених грантів.
D3. Трансформаційна здатність	IC (Інвестиційна спроможність), DI (Цифрова імплементація), PI (Публічні інновації), SP (Стратегічне планування)	0,2	Капітальні видатки до ВРП; наявність стратегій відновлення.
D4. Цифрова резильєнтність	EC (Е-охоплення), CS (Кіберзахист), OD (Відкриті дані), AI (Рівень ШІ)	0,25	Охоплення ProZorro; рейтинг відкритості даних.

Джерело: розроблено автором

Методологічний акцент моделі розподілений наступним чином:

Пріоритетність поглинаючої здатності (D1). Найвищий ваговий коефіцієнт (0,30) надано субіндексу D1, що підкреслює критичну важливість внутрішньої фіскальної незалежності та ліквідності казначейських рахунків для виживання громади в момент безпосереднього фіскального шоку.

Паритет адаптивності та цифровізації (D2 та D4). Рівнозначна вага субіндексів адаптивної здатності та цифрової резильєнтності (по 0,25) вказує на те, що гнучкість бюджетного перепланування сьогодні є неможливою без належного рівня кіберзахисту та охоплення е-сервісами.

Стратегічний вектор трансформації (D3). Субіндекс трансформаційної здатності

(0,20) замикає структуру, фокусуючись на інвестиційному потенціалі та якості стратегічного планування, що є визначальним для переходу від виживання до сталого післявоєнного відновлення.

Комбінація цих детермінант дає змогу не просто констатувати поточний стан бюджету, а оцінити потенціал його самовідновлення без втрати функціональної автономії.

Разом з тим, в табл. 4 запропоновано нормативну шкалу для верифікації результатів розрахунку ПРФД, яка слугує інструментом прийняття управлінських рішень щодо фінансової підтримки територій. Для оцінки отриманих значень індексу (в діапазоні від 0 до 1) використовується шкала, що визначає рівень резильєнтності та відповідну стратегію управління.

Так, у зони стійкості (0,60 – 1,00) відносяться громади з високим та достатнім рівнями резильєнтності характеризуються цифровою зрілістю та здатністю до самоадаптації. Для них рекомендується стратегія масштабування кращих практик та поглиблення цифрової трансформації.

Зони ризику (0,00 – 0,59) характеризують критичний та кризовий рівні, що свідчить про системну вразливість фінансової бази. Громади цих груп потребують негайних антикризових заходів, залучення зовнішньої допомоги МФО або застосування механізмів вертикального вирівнювання з боку держави.

Таблиця 4

Шкала інтерпретації рівнів ПРФД

Значення	Рівень	Характеристика системи	Рекомендована стратегія
0,80 – 1,00	Високий	Стійкість, гнучкість та цифрова зрілість.	Масштабування успішних практик.
0,60 – 0,79	Достатній	Адаптація успішна, але потрібне зміцнення окремих ланок.	Таргетована цифрова трансформація.
0,40 – 0,59	Критичний	Значна вразливість до шоків; обмежена адаптивність.	Антикризові заходи; зовнішня підтримка.
0,00 – 0,39	Кризовий	Нездатність самостійно функціонувати в умовах шоків.	Вертикальне вирівнювання; пряме управління.

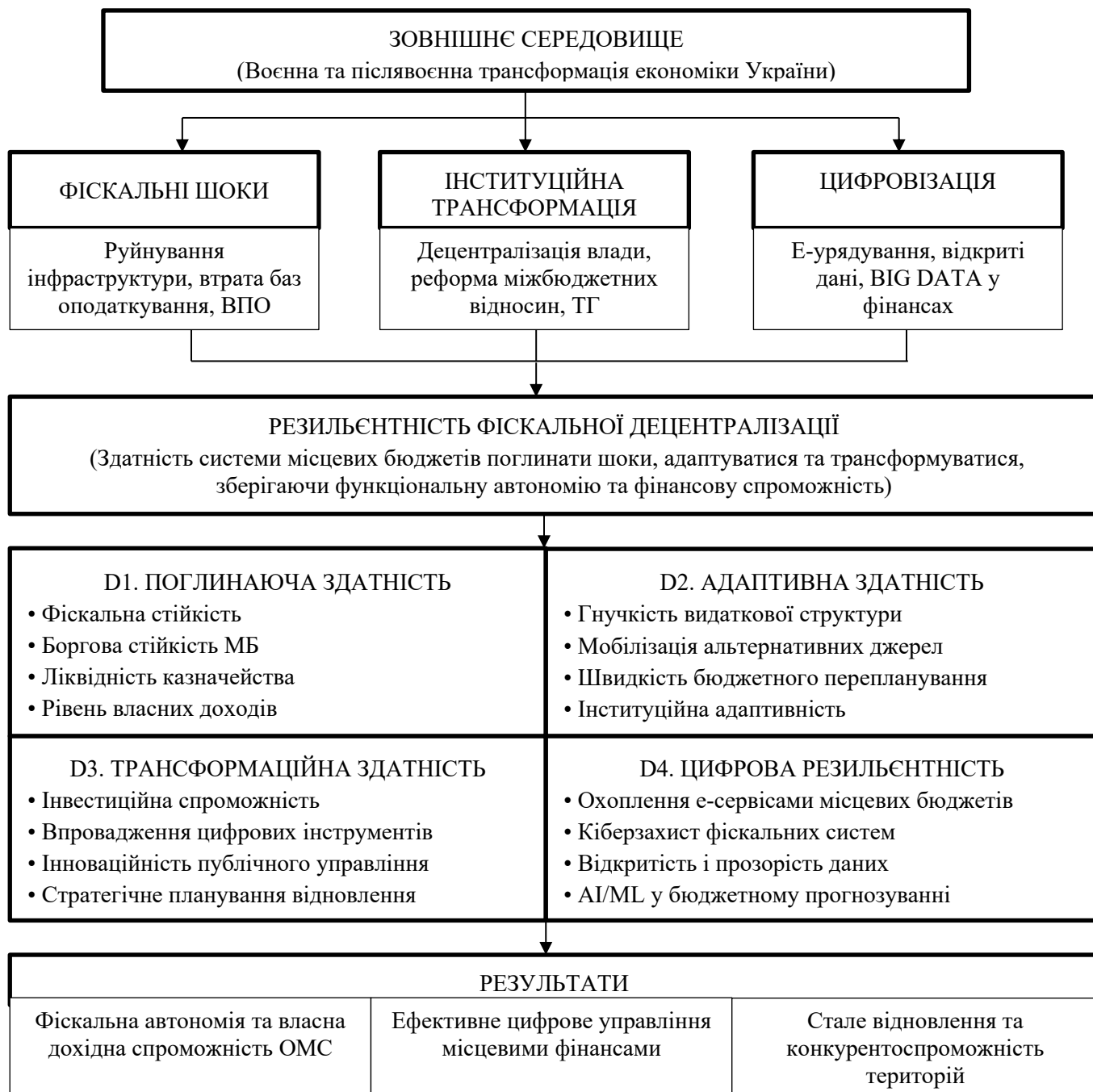
Джерело: розроблено автором

Таким чином, розроблений індекс може застосовуватися для перетворення статичних даних бюджетної звітності у динамічний індикатор життєздатності громади, дозволяючи диференціювати підходи до регіональної політики в умовах воєнної трансформації.

Виходячи з цього можна сформулювати архітектуру концептуальної моделі, що базується на міждисциплінарному поєднанні теорій фіскального федералізму, резильєнтності складних систем та цифрового врядування.

Представлена на рис. 1 концептуальна модель інформаційно-резильєнтної фіскальної децентралізації відображає цілісну логіку функціонування та розвитку системи місцевих фінансів в умовах екстремальної невизначеності. Архітектура моделі структурована за дедуктивним принципом: від глобальних викликів зовнішнього середовища до конкретних результатів трансформації територій. Водночас, ця модель відображає резильєнтність як здатність місцевих фінансових систем поглинати шоки,

адаптуватися до них та здійснювати трансформацію через цифрові драйвери.

Рис. 1. Модель інформаційно-резильєнтної фіскальної децентралізації

Джерело: розроблено автором

Логічна структура моделі охоплює такі рівні:

I. Вхідний рівень (Детермінанти впливу). Зовнішнє середовище визначається умовами воєнної та післявоєнної трансформації економіки України. Воно генерує фіскальні шоки (втрата баз оподаткування, руйнування інфраструктури), що в поєднанні з інституційними змінами та активною цифровізацією формують умови для функціонування системи.

II. Центральне ядро (Механізм резильєнтності). В основі моделі лежить інтегральна характеристика здатності системи місцевих бюджетів поглинати шоки, адаптуватися та трансформуватися. Цей процес реалізується через чотири взаємопов'язані функціональні виміри:

1. Поглинаюча здатність (D1): фокусується на фіскальній стійкості, ліквідності та рівні власних доходів .
2. Адаптивна здатність (D2): забезпечує гнучкість видатків, швидкість перепланування та мобілізацію альтернативних джерел .
3. Трансформаційна здатність (D3): спрямована на інвестиційний розвиток, впровадження інновацій та стратегічне відновлення .
4. Цифрова резильєнтність (D4): виступає наскрізним елементом, що включає кіберзахист, відкритість даних та застосування технологій штучного інтелекту / машинного навчання у прогнозуванні.

III. Вихідний рівень (Цільові результати). Логічним завершенням моделі є досягнення трьох стратегічних ефектів: фіскальної автономії органів місцевого самоврядування (ОМС), переходу до ефективного цифрового управління фінансами та забезпечення сталого відновлення й конкурентоспроможності територій у довгостроковій перспективі.

Таким чином, модель пропонує інтегрований підхід, де цифрові інструменти виступають не лише технічним засобом, а фундаментальною основою для зміцнення фінансової спроможності громад в умовах системних криз.

Загалом ключовими умовами успішної участі ОМС у відновленні є: (1) реформування системи міжбюджетних трансфертів для забезпечення цільового фінансування відновлення без підриву поточних видатків; (2) розширення фіскальної автономії у сфері місцевих запозичень і муніципальних облігацій для залучення приватного капіталу; (3) повноцінна інтеграція цифрових платформ (зокрема ГІС та DREAM – цифрової платформи відновлення) з бюджетними системами ОМС; (4) підвищення кваліфікації фіскальних менеджерів ОМС у сфері управління проєктами відновлення та міжнародного фінансування.

DREAM (Digital Reconstruction Ecosystem for Accountable Management) – платформа, запроваджена у 2022–2023 роках за підтримки USAID, – є прикладом інтеграції цифрових інструментів у систему планування відновлення. Станом на кінець 2023 року платформа містила понад 32 000 верифікованих об'єктів, поданих до відновлення [15]. Однак повноцінна інтеграція DREAM з бюджетними системами ОМС та рахунками казначейства залишається неповною – це обмежує ефективність використання платформи як інструменту фіскального планування.

Аналіз міжнародного досвіду свідчить, що країни, які поєднали децентралізацію з цифровізацією публічних фінансів до настання криз, демонстрували значно вищу резильєнтність. Зокрема, Естонія під час COVID-19 змогла перевести 99% бюджетних операцій в онлайн-режим протягом 48 годин завдяки цифровій ідентичності e-Estonia [17]; Грузія після конфлікту 2008 року прискорила впровадження e-Treasury, що скоротило час проходження платежів з 5 днів до 4 годин [3]. Ці приклади підтверджують пряму кореляцію між цифровою зрілістю публічних фінансів і рівнем фіскальної резильєнтності в кризових умовах.

Висновки. Запропонована авторська концепція резильєнтності фіскальної децентралізації визначає її як інтегральну властивість системи місцевих публічних фінансів, що охоплює чотири взаємопов'язані виміри: поглинання, адаптацію, відновлення та трансформацію. Це розширює традиційне розуміння фіскальної стійкості і дозволяє комплексніше оцінювати ефективність реформ децентралізації в умовах криз.

Динаміка доходів місцевих бюджетів за 2015-2025 роки підтверджує, що реформа децентралізації суттєво розширила ресурсну базу органів місцевого самоврядування (номінальне зростання доходів за 2015–2021 рр. склало 97,2%, або майже 2 рази). Однак воєнний шок 2022 року спричинив різке падіння частки місцевих бюджетів у

зведеному бюджеті до 25,3% (найнижчого рівня з початку реформи), що супроводжувалося скороченням обсягу трансфертів з державного бюджету.

У 2023–2025 роках спостерігається поступове номінальне відновлення обсягів доходів (зростання до 717,55 млрд грн у 2025 р.), однак частка місцевих бюджетів продовжує знижуватися (до 21,1% у 2023 р. та 18,9% у 2024 р.), що вказує на зміну структури бюджетної системи в умовах воєнного стану з посиленням централізації фінансових ресурсів на рівні державного бюджету. Повернення до довоєнних параметрів структурної частки (34,9%) у найближчій перспективі не простежується.

Цифрові інструменти фіскальної децентралізації (ProZorro, Є-data, ДКС, Дія, Бюджет, ГІС ОТГ) виявилися критичним фактором підтримання операційної спроможності місцевих бюджетів у воєнних умовах. Показово, що єдиною складовою зведеного індексу резильєнтності, яка зросла у 2022 році, стала цифровізація бюджетного процесу – з 5,8 до 6,1 балів, – що підтверджує висунуту гіпотезу про роль цифровізації як міжсистемного каталізатора резильєнтності.

Запропоновано методику оцінки життєздатності територіальних громад через Інтегральний індекс резильєнтності фіскальної децентралізації, який агрегує 16 нормованих показників фінансової та цифрової діяльності. Математична структура індексу з найбільшою вагою поглинаючої здатності ($w_1 = 0,30$) підкреслює пріоритетність фіскальної автономії та ліквідності як базису забезпеченості місцевих фінансів.

Розроблена концептуальна модель базується на інтеграції теорій фіскального федералізму та резильєнтності складних систем, що дає змогу розглядати фіскальну децентралізацію як динамічний механізм, здатний поглинати шоки воєнного часу та трансформуватися у післявоєнний період. Архітектура моделі фокусується на переході від кризового управління до сталого цифрового розвитку через чотири функціональні здатності: поглинаючу (D1), адаптивну (D2), трансформаційну (D3) та цифрову (D4).

Результативне відновлення потребує системної трансформації фіскальних відносин: реформування міжбюджетних трансфертів, розширення інструментів муніципального боргу, повноцінної інтеграції цифрових платформ відновлення (зокрема DREAM) з бюджетними системами ОМС. Зарубіжний досвід Естонії, Грузії та Польщі підтверджує пряму кореляцію між цифровою зрілістю публічних фінансів і рівнем їх резильєнтності.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з: розробкою регіональної диференціації ІРФД для виявлення просторових закономірностей фіскальної резильєнтності; побудовою прогнозних моделей відновлення доходної бази ОМС з урахуванням різних сценаріїв закінчення активної фази конфлікту; компаративним аналізом ефективності цифрових платформ відновлення в різних постконфліктних державах.

Список використаної літератури

1. World Bank. (2024). *Ukraine: Third Rapid damage and needs assessment (RDNA3). February 2024.* <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099021324115085807>
2. Чугунов, І. (2024). Фінансово-бюджетна політика як складова резильєнтності державних фінансів та соціально-економічного розвитку країни. *Демографія та соціальна економіка*, 58(4), 113–127. <https://doi.org/10.15407/dse2024.04.113>
3. International Monetary Fund. (2024). *Fiscal monitor: Fiscal policy in the great election year.* <https://www.imf.org/en/Publications/FM/Issues/2024/04/17/fiscal-monitor-april-2024>

4. Tanzi, V., & Davoodi, H. (1998). *Roads to nowhere: How corruption in public investment hurts growth* (Economic Issues No. 12). International Monetary Fund. <https://www.imf.org/external/pubs/ft/issues12/issue12.pdf>
5. Tiebout, C. M. (1956). A pure theory of local expenditures. *Journal of Political Economy*, 64(5), 416–424. https://fbaum.unc.edu/teaching/PLSC541_Fall08/tiebout_1956.pdf
6. Shah, A. (2004). *Fiscal decentralization in developing and transition economies: Progress, problems, and the promise* (Policy Research Working Paper No. 3282). World Bank. <https://doi.org/10.1596/1813-9450-3282>
7. Кужелев, М. О., & Нечипоренко, А. В. (2025). Міжбюджетні трансферти в Україні в умовах воєнного стану: фіскальна асиметрія та перспективи розвитку. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*, (11), 322–336. <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2025-11-322-336>
8. Возняк, Г. В. (Ред.). (2023). *Фінансові детермінанти економічного зростання регіонів і громад України в умовах нестабільності: погляд крізь призму поведінкової економіки*. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього» НАН України. <https://ird.gov.ua/irdp/p20230002.pdf>
9. OECD. (2022). *Fiscal federalism 2022: Making decentralisation work*. OECD Publishing. https://www.oecd.org/en/publications/fiscal-federalism-2022_201c75b6-en.html
10. Prozorro. (2025). *Annual report - 2024: Public procurement digital transformation, key indicators and case studies of Prozorro users in 2024*. Ministry of Economy of Ukraine, SE Prozorro. <https://drive.google.com/file/d/1458fA7mHnCfxBk8jn0RNbixepHnyH3n/view>
11. Міністерство фінансів України. (н.д.). *OpenBudget: Державний веб-портал бюджету для громадян*. <https://openbudget.gov.ua/local-budget>
12. Симанич, Н. Б. (2025). Формування доходів місцевих бюджетів України в умовах економічної нестабільності: адаптація до викликів війни та пандемії. *Бізнес Інформ*, (6), 332–341. https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2025-6_0-pages-332_341.pdf
13. Міністерство фінансів України. (2025). *Довідка щодо виконання доходів загального фонду місцевих бюджетів за 2025 рік*. <https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%94%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BA%D0%B0%20%D0%BD%D0%B0%20%D1%81%D0%B0%D0%B9%D1%82%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D1%96%D1%87%D0%B5%D0%BD%D1%8C%20%20%D0%B3%D1%80%D1%83%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%8C%202025%20%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83.pdf>
14. Міністерство фінансів України. (2024). *Місцеві бюджети України: аналітичні матеріали 2015–2023*. <https://mof.gov.ua/uk/local-budgets>
15. DREAM Platform. (2025). *Ukraine recovery program*. Ministry of Community and Territories Development of Ukraine. <https://dream.gov.ua/public-program/DREAM-UA-110825-0BE610AE>
16. Міністерство цифрової трансформації України. (2024). *Звіт про діяльність 2023*. <https://thedigital.gov.ua/news>
17. e-Estonia Briefing Centre. (2021). *Digital governance in crisis: Lessons from Estonia*. <https://e-estonia.com/solutions/e-governance>

Дата надходження статті: 14.03.2026

Дата прийняття статті: 24.03.2026

Дата публікації статті: 31.03.2026